

Kritik mot Polismyndigheten för vissa åtgärder i samband med ett ingripande mot en 15-åring

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 5 december 2022 förde AA fram klagomål mot Polismyndigheten. AA var kritisk mot polisens agerande i samband med ett ingripande mot hans då 15-åriga dotter, som i JO:s beslut benämns NN. AA förde fram bl.a. följande.

Den 30 september 2022 ingrep polisen mot NN på en skolgård. Efter ett ca 30 minuter långt förhör togs hon med till polisstationen för kroppsvisitation och kroppsbesiktning (urinprov). Polisen genomförde även en husrannsakan i hemmet samt tog NN:s nycklar och mobiltelefon i beslag. Hon misstänktes för ringa narkotikabrott genom eget bruk, innehav och överlåtelse. Det saknades dock konkreta omständigheter till grund för misstankarna. Därmed saknades det även grund för tvångsåtgärderna och de var inte heller proportionerliga. Det framgår inte av dokumentationen vilka misstankar eller omständigheter som låg till grund för beslutet om husrannsakan. Husrannsakan genomfördes utan att han eller hans fru informerades. Deras då 17-åriga son var ensam hemma vid tillfället och polisen nekade honom att närvara. Husrannsakan genomfördes även i utrymmen som inte var relevanta för misstankarna mot NN, bl.a. sökte polisen igenom AA:s sovrum.

På polisstationen hölls förhör med NN under en timme. Enligt polisen var det dock inte ett förhör utan ett ”samtal”. Varken vid förhöret på skolgården eller vid förhöret på polisstationen upplystes NN om sina rättigheter som misstänkt. Förhöret på skolgården dokumenterades bristfälligt och förhöret på polisstationen dokumenterades inte alls. NN delgavs aldrig misstanke om något brott.

AA förde även fram klagomål mot att polisen efter händelsen anmälde honom till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) med felaktiga påståenden om att han bl.a. förskriver medicin till NN.

Utredning

Utredningens inriktning

JO beslutade att inleda en utredning av den del av anmälan som handlade om att en husrannsakan hade genomförts i NN:s hem och att förhör hållits med henne utan att grundläggande rättssäkerhetsgarantier iakttagits.

Polismyndighetens yttrande

Polismyndigheten (juristen BB) yttrade sig den 12 maj 2023 efter att upplysningar lämnats av berörda befattningshavare. Av Polismyndighetens yttrande och utredningen i övrigt framgår i huvudsak följande.

Två polispatruller blev beordrade till en skola sedan personal där kontaktat polisen och uppgett att flera ungdomar konfronterade varandra på skolans område. Skolpersonalen befarade att situationen skulle urarta och bli våldsam. Enligt en av poliserna pekade personalen ut NN för dem och de gick därför för att prata med henne. Under samtalet med NN uppstod misstanke om ringa narkotikabrott, eget bruk. I anmälan antecknades att NN uppfattades som något sänlig, hade svårt att svara adekvat på frågor, talade långsamt och hade glansiga ögon samt uppfattades även vara muntorr och nervös. Av anmälan framgår också att NN uppgav att hon var på skolområdet för att driva in en skuld.

Enligt poliserna i den patrull som pratade med NN, polisinspektören CC och polisassistenten DD, hölls inget förhör på skolgården. NN delgavs dock misstanke om ringa narkotikabrott, eget bruk. CC informerade henne om att hon inte behövde prata med dem och att förhör skulle hållas efter att de fått tillbaka analysvaret. NN togs sedan med till polisstationen för kroppsvisitation och kroppsbesiktning efter beslut av jourhavande undersökningsledare, polisinspektören EE.

DD har i en tjänsteanteckning som upprättades efter ingripandet angivit att de innan de gick fram till NN hade fått information från skolpersonalen om att bråket gällde en skuld för två cannabisjointar och att den som hade överlåtit narkotikan var NN. Av utredningen hos JO framgår även att skolpersonalen ska ha visat en videosekvens för den första polispatrullen som kom till platsen, i vilken NN pratade om betalning för cannabis. I den första patrullen ingick inte DD eller CC. Enligt CC fick han närmare information om att bråket ska ha gällt överlåten narkotika och vetskap om den förekommande videosekvensen först när de befann sig på polisstationen. När han fick denna tillkommande information kontaktade han jourhavande undersökningsledaren EE på nytt gällande misstänkt överlåtelse av narkotika. EE beslutade då om husrannsakan i NN:s hem med anledning av misstanken.

Eftersom NN var under 18 år kontaktades hennes föräldrar som kom till polisstationen. Föräldrarna fick följa med in i samtalsrummet där NN befann sig. Enligt CC var AA ifrågasättande och avbröt honom när han försökte förklara varför de tagit med NN till polisstationen. Det var inget förhör utan ett

samtal initierat av föräldrarna som ställde frågor om ingripandet. I samtalsrummet och i närvaro av sina föräldrar delgavs NN även misstanke om innehav och överlåtelse av narkotika.

Av beslutet om husrannsakan framgår att det grundades på misstanke om överlåtelse av narkotika och att ändamålet var att utröna omständigheter som kunde ha betydelse för utredning om brott. Direktivet omfattade att eftersöka bl.a. narkotika, försäljningslistor och förpackningsmaterial. Enligt EE fattade hon beslut efter föredragning av kollegorna som varit på plats och hon bedömde att beslutet uppfyllde både behovs- och proportionalitetsprincipen. Av föredragningen framgick att skolpersonal uppgett att NN kommit till skolan för att inkassera en narkotikaskuld. NN ska också ha pekats ut av skolpersonalen.

Enligt de poliser som genomförde husrannsakan, polisassistenterna FF och GG, öppnades dörren till bostaden av NN:s bror. Enligt brodern var bostaden fördelad på två lägenheter och NN:s rum låg i den övre lägenheten. De två lägenheterna angavs som en lägenhet i trapphuset med gemensam brevlåda men hade separata ingångar. Brodern var ensam hemma. Han erbjöd sig att visa NN:s rum men poliserna avböjde och meddelade brodern att de ville arbeta ostört. Husrannsakan begränsades till NN:s rum.

Vid husrannsakan gjordes inga beslag. Analysbeskedet gällande eget bruk återkom negativt. Förundersökningen mot NN lades senare ned.

Det finns i förundersökningsmaterialet inga anteckningar om den videosekvens som ingripande poliser hänvisar till och inte heller finns videosekvensen som sådan i materialet.

Polismyndigheten redovisade följande bedömning.

Inledning

Dokumentationen av den aktuella förundersökningen är knapphändig och de ingripande poliserna har lämnat delvis olika uppgifter om händelseförloppet. Det är otydligt när de olika misstankarna mot [NN] uppkom och vilka omständigheter som låg till grund för misstankarna. Av dokumentationen i ärendet framgår inte heller om eller när [NN] delgavs misstanke om brott. Detta försämrar möjligheterna att bedöma det inträffade i efterhand.

Samtalet på skolgården

Av utredningen framgår att polisinspektör CC och polisassistent DD har inlett ett samtal med [NN] på en skola, sedan skolpersonal befarat att bråk skulle uppstå på skolan. Enligt den tjänsteanteckning som upprättats av DD hade patrullen innan samtalet informerats av skolpersonal om att anledningen till bråket skulle vara att [NN] kommit till skolan för att driva in en skuld efter en överlåtelse av cannabis. CC har dock uppgett att patrullen inte fick denna information förrän efter samtalet med [NN], när de återvänt till polisstationen. Enligt CC inledde patrullen ett samtal med [NN] för att höra varför hon befann sig på skolan och om hon visste något om ett eventuellt bråk.

Utredningen ger således inte en entydig bild av polisens initiala syfte med samtalet med [NN], och om polisen redan då hade anledning att misstänka [NN] för delaktighet i narkotikabrottslighet. Under samtalet fattade emellertid

patrullen misstanke om att [NN] var narkotikapåverkad. Jourhavande förundersökningsledare beslutade om kroppsvisitation och kroppsbesiktning och en förundersökning inleddes avseende ringa narkotikabrott genom bruk och innehav. Enligt CC delgav patrullen [NN] misstanke om ringa narkotikabrott genom eget bruk och förklarade att förhör inte skulle hållas med henne förrän de fått analysresultatet av urinprovet.

Enligt de ingripande poliserna hölls inte något förhör med [NN] i samband med ingripandet på skolgården. Även om det förekommer delvis motstridiga uppgifter om vad som förevarit anser Polismyndigheten att utredningen inte visar att polisernas samtal med [NN] på skolgården varit i strid med bestämmelserna i 23 kap. rättegångsbalken om förhör och om hur en misstanke om brott ska hanteras i förhållande till den som är misstänkt. Det är dock en brist att det utifrån dokumentationen inte är möjligt att i efterhand bedöma dessa frågor med en rimlig grad av säkerhet.

Husrannsakan

Förutsättningar för husrannsakan

Jourhavande förundersökningsledare EE fattade beslut om husrannsakan på [NN:s] hemadress efter muntlig föredragning av CC, sedan misstanke uppkommit om att [NN] sålde narkotika. De omständigheter som låg till grund för husrannsakan och som finns dokumenterade i förundersökningen var att skolpersonal uppgett att [NN] skulle inhämta en skuld efter överlåtelse av två cannabisjoints två dagar tidigare och att [NN] vid samtalet med patrullen uppgett att hon var på skolan för att inhämta en skuld. I anledning av anmälan till JO har även framkommit att jourhavande förundersökningsledare inför beslutet fick information om att skolpersonal hade visat en film för polisassistent GG, i vilken [NN] ska ha hörts diskutera överlåtelsen med de som köpt narkotikan. Denna omständighet framgår dock inte av förundersökningen, vilket är en brist då den kan antas ha legat till grund för beslutet om husrannsakan.

Det framgår inte tydligt vilken konkret omständighet som gav anledning att tro att något av intresse skulle finnas på den plats där husrannsakan gjordes. De uppgifter som låg till grund för misstanken mot [NN] hade kunnat kontrolleras genom förhör innan en så pass ingripande åtgärd som husrannsakan vidtogs. Även [NN:s] ålder och straffvärdet för misstänkt brottslighet har utgjort skäl att vara restriktiv med användningen av tvångsmedel.

Även vid en försiktig bedömning kan det ifrågasättas om utredningen visar att det i detta fall fanns sådana konkreta omständigheter att skäligen misstanke kan anses ha förelegat. Utredningen ger dock enligt Polismyndighetens uppfattning inte underlag för att konstatera att den jourhavande förundersökningsledarens bedömning i det avseendet har legat utanför ramen för det godtagbara bedömningsutrymme som måste finnas.

Genomförandet av husrannsakan

Huvudprincipen är att den som drabbas av en husrannsakan ska få tillfälle att själv närvara. Om personen i fråga inte är på platsen, och om åtgärden skulle försenas om man inväntade hans eller hennes ankomst, får husrannsakan genomföras i den drabbades frånvaro. Den drabbades intressen ska då tas till vara bl.a. genom att ett vittne är närvarande. Det är därför viktigt att den drabbade får vetskap om sin rätt att tillkalla vittne. Om den som drabbats av åtgärden inte var närvarande när åtgärden verkställdes, och inte heller något vittne som tillkallats av den drabbade, ska den drabbade underrättas om åtgärden i efterhand. Det finns inte någon särskild form föreskriven för underrättelsen (se 28 kap. 7 § RB [*rättegångsbalken, JO:s anm.*] samt JO:s beslut i dnr 4508-2021 s. 5 och där gjorda hänvisningar). JO har även uttalat att vid husrannsakan i en bostad ska den som ges tillfälle att övervaka förrättningen vara en vuxen person (JO 2017/18 s. 282 [*dnr 263-2016, JO:s anm.*]).

Det finns i detta ärende inte dokumenterat om det gjordes några överväganden utifrån de intressen som ska tas till vara enligt 28 kap. 7 § RB. Det har inte heller framkommit varför husrannsakan behövde genomföras utan att [NN:s] vårdnadshavare eller någon annan vuxen närvarade vid förrättningen. Det saknas även dokumentation om hur barnets bästa har beaktats vid genomförandet av husrannsakan. Sådan dokumentation ska upprättas enligt det beslutsstöd som finns. De berörda fick underrättelse om att en husrannsakan hade genomförts i deras bostad under ett samtal på polisstationen, vilket berörs nedan.

Samtalet på polisstationen

Under tiden som polis verkställde beslutet om husrannsakan hölls ett samtal mellan [NN:s] föräldrar, [NN] och CC på polisstationen. Samtalet förefaller ha initierats av AA, som var upprörd över ingripandet.

Den bild som framträder av samtalet är att föräldrarna vid upprepade tillfällen starkt ifrågasatte polisens åtgärder och att de inte godtog de förklaringar som gavs. Detta är naturligtvis inte något som CC kan lastas för.

Det var givetvis helt i sin ordning att informera föräldrarna om ingripandet och den fortsatta processen. Av utredningen framgår dock att samtalet, som blev förhållandevis långt, i vissa delar även kom att beröra den sak som förundersökningen avsåg, vilket inte är godtagbart (se bl.a. JO 2007/08 s. 149 [dnr 3493-2005, JO:s anm.]). I slutskedet av samtalet fick de närvarande information om att en husrannsakan hade genomförts i deras bostad samtidigt som samtalet pågick, och att detta skett för att styrka överlåtelse och bruk av narkotika. [NN] var då inte delgiven misstanke för annat brott än ringa narkotikabrott genom eget bruk. Uppgifterna måste därför rimligen ha varit överraskande för [NN] och hennes föräldrar. [NN] fick ingen konkret information om vilken gärning hon var skäligen misstänkt för, och inte heller information om hennes rättigheter såsom rätt till försvarare m.m. Agerandet i dessa delar har varken varit förenligt med bestämmelserna om förundersökning eller barnets bästa. Det kan vidare ifrågasättas om samtalet i dessa delar varit förenligt med hänsynsprincipen. Underrättelsen om husrannsakan i bostaden borde om möjligt ha lämnats i ett tidigare skede för att tillgodose de intressen som ska tas till vara enligt 28 kap. 7 § RB.

Avslutande kommentarer

Polismyndigheten avser att påminna berörda befattningshavare om reglerna kring förhör och vikten av att följa framtagna beslutsstöd för prövning av barnets bästa vid genomförandet av förhör och tvångsmedel.

För kännedom kan nämnas att Polismyndigheten arbetar med att ta fram metodstöd avseende hur förhör med ett barn som är misstänkt ska hållas. Polismyndigheten arbetar även [med] att under hösten 2023 fastställa nationella rutiner för hantering av unga lagöverträdare.

Anmälarens kommentarer

AA kommenterade utförligt Polismyndighetens yttrande och gav in två ljudupptagningar, varav den ena från förhöret på polisstationen. AA anförde bl.a. att det stred mot grundläggande rättigheter att polisen nekade hans son, som var ensam hemma vid tidpunkten för husrannsakan, att övervaka husrannsakan samt påpekade att ingripande polisers versioner av ingripandet mot NN skiljer sig åt på flera avgörande punkter.

Rättsliga utgångspunkter

Förundersökningens inledande

Förundersökning ska inledas så snart det finns anledning att anta att ett brott som hör under allmänt åtal har förövats (se 23 kap. 1 § första stycket rättegångsbalken). Förundersökning inleds genom beslut av bl.a. Polismyndigheten (se 23 kap. 3 § första stycket rättegångsbalken). Förundersökning anses också inledd genom användandet av ett straffprocessuellt tvångsmedel, t.ex. kroppsbesiktning, husrannsakan eller hämtning till förhör (se bl.a. JO 2001/02 s. 95, dnr 4614-1999).

Skälig misstanke

JO har vid ett flertal tillfällen uttalat att det, för att en person ska anses skäligen misstänkt för ett brott, krävs att det finns konkreta omständigheter som med viss styrka pekar på att den misstänkte har begått de brott som misstanken avser. Omständigheterna måste alltså vara av det slaget att de ger upphov till en faktabaserad misstanke. Det är emellertid inte möjligt att lägga fast några mer bestämda riktlinjer för vad som ska krävas för att en misstanke ska anses skälig. Frågan får i stället besvaras från fall till fall och det finns vanligen ett visst utrymme för olika bedömningar. (Se t.ex. JO 2016/17 s. 383, dnr 971-2015, och JO 2020/21 s. 370, dnr 5316-2018.)

Den omständigheten att polisen på en annan plats än i personens bostad påträffar en person som skäligen kan misstänkas för narkotikabrott genom eget bruk, är inte i sig tillräcklig för att en skälig misstanke om att personen innehar narkotika i sin bostad. Det krävs en konkret omständighet som talar för att personen innehar narkotika och att den finns just i bostaden eller att det finns någon annan bevisning om sådant brott. (Se t.ex. JO 2016/17 s. 383 och JO 2022/23 s. 272, dnr 637-2020.)

Frågor till en misstänkt under en förundersökning

Den som är skäligen misstänkt för ett brott ska delges misstanken när han eller hon hörs och i samband med detta underrättas om sina grundläggande rättigheter som misstänkt, bl.a. rätten att inte yttra sig och att ha en försvarare närvarande (se 23 kap. 18 § första stycket rättegångsbalken och 12 § förundersökningskungörelsen).

Enligt bestämmelserna om förundersökning i rättegångsbalken och i förundersökningskungörelsen finns inte några andra former för samtal än förhör. Om ett ”samtal” rör den sak som förundersökningen avser är det alltså att betrakta som ett förhör. (Se JO 2007/08 s. 149, dnr 3493-2005.)

Om någon under 18 år är skäligen misstänkt för ett brott ska vårdnadshavaren omedelbart underrättas och kallas till förhör som hålls med den unge. Om brottet kan leda till fängelse ska socialnämnden genast underrättas. (Se 5 § första stycket och 6 § första stycket lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.)

Husrannsakan

En husrannsakan får göras hos den som är skäligen misstänkt för ett brott på vilket fängelse kan följa, bl.a. för att söka efter föremål som kan tas i beslag eller annars för att utröna omständigheter som kan vara av betydelse för utredningen av brottet (se 28 kap. 1 § första stycket rättegångsbalken).

Beslut om husrannsakan får fattas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller andra inblandade (se 28 kap. 3 a § rättegångsbalken).

Bestämmelsen ger uttryck för proportionalitetsprincipen, som tillsammans med bl.a. behovs- och hänsynsprincipen ska beaktas vid all tvångsmedelsanvändning. Behovsprincipen innebär att tvångsmedel endast får användas om det avsedda resultatet inte kan uppnås med andra, mindre ingripande medel. Hänsynsprincipen innebär bl.a. att diskretion bör iakttas vid verkställighet av tvångsmedel och kommer till uttryck i t.ex. 23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken.

Den som drabbas av en husrannsakan, eller familjemedlemmar som bor i bostaden, ska få tillfälle att vara närvarande vid husrannsakan och även att tillkalla vittne, om detta inte orsakar dröjsmål (se 28 kap. 7 § andra stycket rättegångsbalken).

För att den berörda personens intressen ska kunna tas till vara på ett ändamålsenligt sätt bör den som närvarar vara vuxen. I en situation då endast minderåriga barn befinner sig i bostaden bör polisen ha samma skyldighet att kontakta lägenhetens innehavare som om det inte hade varit någon hemma. (Se JO 2017/18 s. 282, dnr 263-2016.)

Om varken den som drabbats av husrannsakan, någon i dennes familj eller ett tillkallat vittne varit närvarande ska den hos vilken husrannsakan genomförts underrättas om denna så snart det kan ske utan men för utredningen (se 28 kap. 7 § andra stycket rättegångsbalken).

Dokumentation

Vid en förundersökning ska det föras protokoll över det som har framkommit som är av betydelse för utredningen (se 23 kap. 21 § första stycket rättegångsbalken). Protokollet ska ge en trogen bild av vad som har förekommit vid förundersökningen av betydelse för målet. I protokollet ska antecknas berättelser av hörda personer. Berättelser bör återges i så nära överensstämmelse som möjligt med det som sagts. (Se 20 § andra stycket och 22 § första och andra styckena förundersökningskungörelsen.)

Det ska föras protokoll över en husrannsakan. I protokollet ska anges ändamålet med åtgärden och vad som förekommit vid husrannsakan. (Se 28 kap. 9 § första stycket rättegångsbalken.) Av dokumentationen ska det bl.a. framgå vilka

brottsmisstankar som föranlett husrannsakan och samtliga grunder för beslutet (se bl.a. Lindberg, Straffprocessuella tvångsmedel, femte uppl., s. 713 f.).

Barnkonventionen

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) gäller, enligt vad som nu är av intresse, som lag i Sverige. Konventionens bestämmelser ska beaktas vid avvägningar och bedömningar som rör barn, även i fråga om befintlig lagstiftning (se prop. 2017/18:186 s. 74). Med barn avses i konventionen varje människa under 18 år (se artikel 1).

En grundprincip i barnkonventionen är att barnets bästa ska beaktas i första hand vid alla åtgärder som rör ett barn (se artikel 3.1). Det finns inget krav på att barnets bästa ska vara utslagsgivande, men det ska vara ett tungt vägande intresse vid alla åtgärder som rör ett barn (se t.ex. SOU 2020:63 s. 190 f. och 242 f.).

Enligt barnkonventionen får inget barn utsättas för godtyckliga eller olagliga ingripanden i sitt privatliv (se artikel 16.1). Stadgandet får anses betyda att ingrepp i privatlivet måste ha stöd i lag. Därutöver behöver det finnas ett reellt och godtagbart syfte bakom såväl den lagliga möjligheten till ingreppet som ingreppet i sig. (Se t.ex. SOU 2020:63 s. 676 f.)

När polisen vidtar en åtgärd som direkt eller indirekt rör ett barn ska det alltså prövas om åtgärden är förenlig med de rättigheter som tillförsäkras ett barn enligt barnkonventionen.

Bedömning

Granskningens inriktning och uttalanden om dokumentationsbrister

I förhållande till anmälan har jag begränsat min granskning. Jag kommer exempelvis inte att gå in på det förhållandet att NN bedömdes vara skäligen misstänkt för ringa narkotikabrott, eget bruk, eller att hon som en följd av det blev medtagen av polisen för kroppsvisitation och kroppsbesiktning.

Granskningsenheten har i stället riktats in på påståendet i anmälan att det hölls ett förhör med NN på skolgården utan att hon upplysts om sina rättigheter som misstänkt, den husrannsakan som gjordes hemma hos NN och påståendet i anmälan att det även hölls ett förhör med NN på polisstationen.

Inledningsvis vill jag dock framhålla att dokumentationen i förundersökningen varit bristfällig. Jag har därför i stor utsträckning fått utgå från uppgifter som framförallt polisinspektörerna CC och EE har lämnat i efterhand i anledning av JO:s utredning. Dokumentationsbristerna är oacceptabla och har försvårat granskningsenheten.

Ingreppet på skolgården

När det gäller polisens kontakt med NN på skolgården föreligger vissa oklarheter, men jag kan konstatera att NN delgavs misstanke om brott (ringa narkotikabrott, eget bruk). CC har i JO:s utredning uppgett att NN fick

information om att hon inte behövde uttala sig om misstanken och att ett förhör inte skulle hållas innan resultatet av kroppsbesiktningen hade kommit.

Det som kommit fram i utredningen ger inte stöd för att det hölls något förhör med NN på skolgården eller att frågor ställdes till henne på ett sätt som medförde att reglerna om förhör skulle ha tillämpats.

Husrannsakan

Beslutet om husrannsakan

Enligt den upprättade polisanmälan kontaktades polis av skolpersonal med uppgift om att ungdomar konfronterade varandra på skolans område. Av polisanmälan framgår också att NN uppgett att hon var på skolområdet för att driva in en skuld. Som redogjorts för i det föregående har polisassistenten DD, som ingick i samma patrull som CC, i en tjänsteanteckning angivit att deras kollegor i den första patrullen på plats fick information från skolpersonal om att bråket gällde en skuld för två cannabisjointar som skulle drivas in och att den som hade överlåtitt narkotikan var NN. Enligt vad DD antecknat pekade skolpersonalen ut NN för honom och CC och de pratade därför med henne.

Under JO:s utredning har det kommit fram att poliserna i den första patrullen också ska ha sett en videosekvens där NN ska ha diskuterat cannabis. Enligt vad CC och jourhavande undersökningsledaren EE har uppgett uppfattar jag att även videosekvensens innehåll beaktades inför beslutet om husrannsakan. Av protokollet över husrannsakan framgår att den misstanke som låg till grund för beslutet var överlåtelse av narkotika.

Även med beaktande av videosekvensens påstådda innehåll är jag tveksam till att det fanns tillräckligt konkreta omständigheter för att anse att NN var skäligen misstänkt för överlåtelse av narkotika. Med beaktande av det utrymme som finns att göra olika bedömningar i den här typen av frågor finner jag dock inte anledning att föra fram några invändningar mot EE:s bedömning i den delen. Inte heller anser jag, även här med viss tvekan, att EE:s bedömningar i fråga om behovs- respektive proportionalitetsprincipen låg utanför det godtagbara.

Beslutet om husrannsakan ger därför inte anledning till någon kritik från min sida. Jag kan dock konstatera att det av utredningen inte framgår att några överväganden om barnets bästa gjordes, vilket är en brist.

Verkställigheten av husrannsakan

Av utredningen framgår att NN bodde tillsammans med sina föräldrar och sin bror och att bostaden var fördelad på två lägenheter med separata ingångar men med gemensam brevlåda. Jag har vid min granskning utgått från att de två lägenheterna utgjorde en bostad. I bostaden befann sig NN:s då 17-åriga bror.

Varken NN eller hennes föräldrar informerades om husrannsakan innan den genomfördes. Detta medförde att de inte kunde närvara själva och inte heller

fick möjlighet att tillkalla något vittne. Som JO tidigare uttalat krävs att den som närvarar är vuxen för att den berördas intressen ska kunna tas till vara på ett ändamålsenligt sätt.

Enligt AA genomfördes husrannsakan även i hans sovrum men enligt ingripande poliser begränsades den till NN:s rum. Uppgifterna i denna del går alltså isär. Jag bedömer inte att ytterligare utredning kommer att leda till ökad klarhet i frågan och har därför inte underlag för något uttalande i den delen. Jag kan dock konstatera att när den misstänkte är ett barn som bor hemma hos sina föräldrar avser en husrannsakan hos den misstänkte normalt hela bostaden om inte barnet har ett eget helt avgränsat utrymme, t.ex. en egen lägenhet i huset (se Lindberg, a.a., s. 678 f.).

Dokumentationen av husrannsakan

Som jag redan konstaterat har dokumentationen i detta fall inte varit tillfredsställande. Det saknas dokumentation över uppgifter som kan antas ha legat till grund för beslutet om husrannsakan i NN:s bostad. Det saknas också helt dokumentation om eventuella överväganden som gjorts utifrån NN:s ålder.

EE har inför Polismyndighetens yttrande till JO uppgett att hon fattar sina beslut på de föredragningar som kollegorna gör för henne. Enligt EE beordrar hon alltid den föredragande kollegan att upprätta en promemoria om det som denne föredragit för henne men skyldigheten att dokumentera ligger på varje enskild polis. Det ingår inte i hennes tjänst att följa upp att kollegan avrapporterar.

Det är naturligtvis så att avrapportering av ett ingripande som sådant bör göras av de poliser som har medverkat i ingripandet. När det gäller tvångsmedelsbeslut är det dock beslutsfattaren som ansvarar för dokumentationen och att de omständigheter som ligger till grund för beslutet dokumenteras på ett tillfredsställande sätt.

Samtalet på polisstationen

Av utredningen framgår att samtalet på polisstationen initierades av NN:s föräldrar som hade frågor om ingripandet. Även om samtalet i vissa delar synes ha styrts av föräldrarna framkommer det av utredningen att det delvis berörde misstankarna mot NN. Det skedde utan att NN hade delgetts samtliga brottsmisstankar och utan att hon informerats om sina rättigheter som misstänkt, bl.a. rätten att ha en försvarare närvarande.

Detta var inte godtagbart och inte heller förenligt med NN:s bästa. Det som rörde brottsmisstankarna skulle ha tagits upp inom ramen för ett formellt förhör med de rättssäkerhetsgarantier som det innebär. Det som kom fram hade då också dokumenterats.

Polismyndigheten kritiseras

Polismyndigheten kritiseras för att varken NN eller hennes föräldrar gavs tillfälle att närvara vid husrannsakan och för att frågor som rörde

brottsmisstankarna togs upp med NN på polisstationen utan att de rättssäkerhetsgarantier som gäller vid förhör iakttoogs.

Polismyndigheten kritiseras också för att NN:s bästa inte beaktades i relevanta avseenden samt för den bristande dokumentationen bl.a. av vad som förekom vid ingripandet på skolgården och av de omständigheter som låg till grund för beslutet om husrannsakan.

Vad AA i övrigt fört fram ger inte anledning till någon åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.

Beslutet har fattats av JO Per Lennerbrant. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Rättssakkunniga Rebecka Olsson har föredragit ärendet och tf. byråchefen Lovisa Johansson har deltagit i beredningen.